

wanden zijn niet scherp en loodrecht of overhangend, maar zacht van samenstelling en van boven terugwijkend.

Wuivende eiken rijzen amphitheatergewijze langs de zijden omhoog, de geheele vallei overweldigend, zoodat hier bij een aangenaam donker een frissche temperatuur heerscht.

De lianen van het Noorden, de kamperfoelie's, slingeren zich door Rhamnus- en Evonymustruiken, den bezoeker door zijn geuren verrukkend.

Klimop van een arm dikte omknelt een ouden populier en laat zijn glimmende bladeren en zwarte trossen als een zeer lange pelerine langs diens zijden af hangen, een schuil- en broedplaats biedende voor de gewiekte geluidjes.

Ziet naar den grond.

't Wit van anemonen en klaverzuring wisselt af met 't geel van speenkruid en dotterbloem en boven links bij 't slingerend pad over de helling, staren de prachtige, blauwe bloemen van maagdepalm u teeder aan. Op den moerassigen bodem is nu nog weinig in bloei, over een paar maanden is de bodem bedekt met 't geel van Lysimachia nemorum, terwijl Impatiens noli tangere een meter-hoog boschje vormt. Dan ziet men ook de roodachtige bloempjes van Scutellaria minor, de mooie bloemen van Circaea lutetiana naast de zeldzame schermbloem, Sanicula europaea.

Hooger, achter een bosch, waar vijf soorten Coniferen broederlijk samen groeien, kruipt de gele doovenetel allerwegen over den grond. Ziezoo, een paar soorten heb ik u gewezen, later moogt ge zelf meer zoeken, nu nog eventjes naar :

'T RIET.

Een flinke stap met de zevenmijlslaarzen over heuvels

en dalen, bosschen en weiden en wij zijn er. Voor een gewoon sterveling echter is het een dik half uur gaans. Het dal vertoont met het zoo even verlatene groote overeenkomst, wat het uiterlijke en de samenstelling betreft; voor de rest ligt het meer open, is veel langer en bochtiger, het beekje is dieper en de plantengroei voor een gedeelte prachtiger. Hier toch staan de oevers over eene lengte van meer dan honderd meters bezet met goudveil (*Chrysosplenium alternifolium*), later met duizenden *Cardamine's amara*. Iets hooger staan de verleden jaar op Singraven voor 't eerst gevondene *Gagea spathacea's* in groote hoeveelheid. Nog hooger *Gagea lutea* zzz., daar en iets verder een oppervlakte van wel 600 M². bedekkend; maar hoe het komt, weet ik niet, weinig in bloei! Salomonszegel, muskuskruid, gele doovenetel en boschwederik zijn er verder gewone planten.

Dat zijn de zeldzaamste soorten, die ik daar op twee excursies heb ontdekt. Ik ken de plekjes sedert verleden zomer. En nu is het dunkt mij niet onmogelijk, dat daar nog meer moois te vinden is. Wie helpt nu eens zoeken en napluizen of nu die orchideeën, waarvan hier heele weilanden vol staan, allemaal *Orchis latifolia* en *maculata* is? Wie kan er nog wat van zijn gading vinden?

Kunt ge nu uit het voorgaande besluiten of de beschreven streken eenigszins met Zuid-Limburg te vergelijken zijn? Zoo niet, komt van 't voorjaar of van den zomer en ziet en zoekt, een gids wil ik voor de liefhebbers zijn, zoo de plicht mij niet elders roept. Ik denk, dat men de moeite ruimschoots beloond zal vinden.

Denekamp.

J. B. BERNINK.

W A A R O M ?

(Vervolg van blz. 131.)

Zijt ge wel eens onder den machtigen, betooverenden indruk geweest, lezers, van het voorspel van den Lohengrin, waarbij de aetherisch-fijne klanken als glazie draden uiteengetrokken worden, en weer in elkaar vloeien als ragfijne waterstroompjes; waarbij ge in een wereld gebracht wordt, verhevener, dan ge dacht dat bereikt zou kunnen worden te midden van uwe alledaagsche beslommingen? En hebt ge in 't verloop van deze opera wel eens herhaalde malen onwillekeurig gehuiverd, zoodra ge weer het sombere onheilspellende eedmotief voeldet naderen? Hebt ge wel eens een opvoering van „Die Walküre” bijgewoond en u als 't ware mee voelen zweven bij het vertolken van den Walkürenritt; kortom zijt ge vatbaar voor het edele en verhevener van machtige muziek en zang?

Welnu, de edele oogenblikken, die dusdanige uitvoeringen ons geven, kunnen wij ook op andere manier nog beleven. De *natuurstudie* kan ze ons bezorgen, mits wij haar op de *juiste* manier aanvatten. Evenals de muziek, veredelt en verhoogt zij den mensch en geeft hem een rijk gemoedsleven.

Vele menschen, die later beroemde natuur-philosophen zijn geworden, zijn in hun jeugd begonnen, door een overklaarbaren innerlijken drang daartoe aangespoord, met het verzamelen van naturalia. Waarom ze dit eigenlijk gingen doen, en waarvoor ze het verzamelde gebruiken konden, wisten ze zelf niet, maar ze konden alleen zeggen, dat de bezigheid van het verzamelen zelf, en de daarop volgende bezigheid om het verzamelde te rangschikken naar een

bepaald systeem en het dan te bewaren, om er een duurzame „Augenweide” aan te hebben, hun leven in die periode aangenaam vulde. De een verzamelde insecten, de ander vogels of vogeleieren, een ander weer planten, of schelpen, en allen werden zij geleid door denzelfden geest. Maar dan kwam er een andere tijd; men voelde, nadat men alles gerangschikt en herhaalde malen bekeken had, een zekere onvoldaanheid; men kreeg een gevoel, dat al dit bij elkander geschaapte nu toch eigenlijk nergens meer voor diende; wat had men er ten slotte toch aan; ja, nu en dan keek men er nog wel eens naar, maar langzamerhand liet men de collectie toch vervuilen en achteruitgaan. Waardoor dit kwam? Doordat men zelf in ontwikkeling vooruitging, en vergat om aan het verzamelen een hooger idee ten grondslag te te leggen. Wat men tot nu toe deed, scheen niets verhevener dan de verzamelzucht van raven en eksters, die allerlei mooie blinkende voorwerpen verzamelen, of van de z.g.n. prieltjes makers, die mooie schelpen, fraai gekleurde veeren enz. bij elkaar brengen, omdat het hun een levensamusement is, steeds die voorwerpen te kunnen bekijken. Maar dit soort vermaak voldeed den tot hooger intellectueele ontwikkeling aangelegden jeugdigen natuurvorscher niet meer; verzamelen, ja dat deed hij nog gaarne, maar dit verzamelen moest een hooger doel hebben; door dit verzamelen moest hij iets groots kunnen bereiken. Hij studeerde, peinsde, wikte en woog... en langzamerhand stegen er natuurwaarheden uit zijn collectie op: hij zag de verschil.

lende vormen, de verschillende kleuren, vergeleek en dacht na; ontdekte verrassende overeenkomsten en in 't oog springende afwijkingen, keek veel naar de natuur en las veel in boeken na en langzamerhand ontstond zoo uit den verzamelaar de natuur-philosoof.

Wanneer men de jeugd van mannen als Darwin, Haeckel, Virchow, e. a. nagaat, zal men altijd zien dat de toedracht der zaak een dusdanige is geweest. Haeckel, door Goethe's werken op de natuur opmerkelijk gemaakt, verzamelde reeds lang Radiolariënpantsers, vóórdat hij er nog een oogenblik aan gedacht had, dat daaruit hoogere ideeën zouden voortkomen. En welke ideeën zijn er uit voortgekomen! Door dit verzamelen van Radiolariënpantsers, is Haeckel „de man” geworden, die met Darwin de steunpilaar van de hedendaagsche zoölogie genoemd mag worden. Door het Radiolariënpantsers-verzamelen is hij in staat gesteld geworden, dingen te ontdekken, die hem het juiste middel aan de hand gaven om de leer van Darwin, die toen juist de geheele beschaafde wereld in oproer bracht, aan te vullen en te verbeteren, want hoe hoog intellectueel ook aangelegd, nooit zou hij die natuurwetten hebben kunnen ontdekken, indien hij voornoemd materiaal niet ter zijner beschikking had gehad. Doch laat mij niet te ver afdwalen, maar liever terugkeeren binnen de mij gestelde perken.

Langs den door mij beschreven weg is de geheele natuurstudie, zooals deze thans opgevat wordt, ontstaan, en ditzelfde wordingsproces doorleeft ieder jeugdig natuuronderzoeker nog steeds, op dezelfde manier als een hooger gewerveld dier in zijn ontwikkeling vóór de geboorte, de stadia van vele lagere vormen doorloopt.

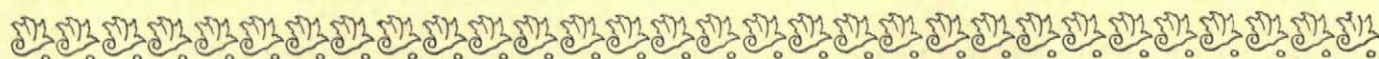
Aldus is ook de eierenstudie, die eerst heel kort nog als een werkelijke studie wordt beschouwd, ontstaan uit het eieren-verzamelen. En hoeveel menschen zijn er nu zelfs nog, die zonder eenig wetenschappelijk doel, massa's eieren verzamelen alleen maar om het genot van het bekijken, evenals zij b.v. postzegels verzamelen, menschen die ook geen aandrang naar iets hoogers daarbij voelen, en het dus hierin ook nooit verder zullen brengen. Dit eier-verzamelen moet met kracht tegen gegaan worden, want even *onschuldig*

als het is om postzegels te vergaren, even *schuldig* is het om honderden van nuttige en noodzakelijke leventjes te verknoeien zonder dat men eenig hooger doel daarmee heeft. Heel verstandig is dan ook onze Nederl. Vereeniging tot bescherming van vogels geweest, toen zij inzag, dat er paal en perk gesteld moest worden aan zulk verzamelen. Onmogelijk kan ik nalaten hier even te vermelden, dat het mij zeer verblijdde, op de laatste vergadering dezer vereeniging, die eenige weken geleden gehouden werd, te hooren, dat met algemeene stemmen als bestuurslid gekozen werd, Dr. Büttikofer uit Rotterdam. Voornoemde vereeniging zal daardoor gaan beantwoorden aan de eischen, die men haar gaarne zou stellen en zodoende het eenigszins ziekelijke karakter verliezen, dat haar tot nog toe heeft aangekleefd. Wanneer alle Nederl. dames en heeren, die ongeveinsde belangstelling in de natuur toonen, ons blijven steunen, dan hebben wij hoop, dat deze vereeniging, verdeeld in zeer vele onderafdeelingen, met het Haagsche bestuur als Hoofdbestuur, eens *het* lichaam zal worden, dat na uit het wetboek alle bepalingen verbannen te hebben, die 't moorden van dieren als een aangenaam en nuttig tijdverdrif beschouwen, zich zal kunnen wijden aan volksoontwikkeling op natuurhistorisch gebied, evenals dit maandblad zich beijvert te doen. Maar . . . : *si vis pacem, para bellum*; eerst moeten wij strijden, en wel met groote wilskracht, en nooit genoegen nemen met toestanden, die slechter zijn dan de door ons gewenschte. Onze strijd tegen de menschen, die wijzer willen zijn dan hun leermeesteres en moeder, de natuur, menschen, die noch benden van hun soort, onder den naam van „volkeren” vereenigd, noch zichzelf alleen, verstandig weten te regeeren, en die van hun z. g. n. bestuur over de natuur alleen blijk geven door het laten deraillieren van de machine, deze strijd zal om zoo te zeggen bijna even zwaar zijn, doch zeker even schoon, als die der Boeren tegen het misdadige Engeland, en der Chineezzen tegen Europa's z. g. n. beschaving. Zonder strijd geen ontwikkeling.

Leiden.

BOLLEMANS V. D. VEEN.

(Slot volgt.) *h. 168.*

Vragen en Korte Mededeelingen.

Een fortuintje.

Gij zult u zeker nog wel herinneren, dat ik, toen ik nog in Doorwerth logeerde, u eens over eene gladde slang geschreven heb, die ik daar ving. Ik dacht dat deze zeer zeldzaam was, maar dat viel me tegen, want na die eerste, heb ik nog twee meer gevangen. Het schijnt dat daar vele kruipende dieren huizen, want ik heb er nog 5 ringslangen, eene menigte groote hagedissen, 8 hazelwormen en een adder gevangen. U moet weten, dat ik daar logeerde met de familie Burger uit Groningen. Deze hebben ook nog een ringslang gevangen, benevens een aantal hagedissen. Te zamen hadden wij 34 hagedissen.

Die adder heb ik eigenlijk niet alleen gevangen. Ik en mijn vriendje Bert Burger, de oudste zoon van mijnheer Burger, hebben hem met behulp van gaffelstokken, die wij altijd bij ons droegen, in de plantenbus gewipt. Omdat het te gevaarlijk was, hebben wij hem aan mijnheer Burger gegeven, die van plan is er een stevig terrarium voor te maken.

U ziet dus dat wij een goede vangst hebben gehad. Het terrarium, dat ik eerst had, werd vervangen door een nieuw en grooter.

Toen ik gisteren naar mijn terrarium ging kijken, wachtte mij een aardig schouwspel. Ik zag namelijk hoe een achttal kleine, donkere gladde slangetjes door mijn terrarium kropen.

Toen ik de pollen oplichtte zag ik nog een vlies met drie doodgeboren slangetjes. Dit nieuws ging ik terstond melden aan mijnheer Burger. Van hem hoorde ik, dat de gladde slang levende jongen werpt in tegenstelling met de ringslang, die eieren legt. Nu wilde ik wel eens vragen hoe of ik die beestjes moet behandelen; ik weet volstrekt niet wat ze eten. Mijnheer B. weet het ook niet recht. Maar ik heb een ander aardig avontuur beleefd.

Toen wij gisteren (ik en de fam. Burger) weer naar Paterswolde gingen om hagedissen (kleine natuurlijk) te vangen en om een massa zoen te verzamelen voor de 5 terrariums die wij hebben, werden wij opgeschrikt door een woedend geblaf van mijn hondje. Ik liet mijne planten en mijne bus in de steek en snelde naar hem toe, want ik dacht niets anders, dan dat hij zoo tegen eene slang kefte en als het eens een adder was, moest ik voor mijn trouwen hond oppassen. Toen ik bij hem kwam, zag ik niets dan een hoop dorre bladeren. Ik schoof ze voorzichtig op zij en bemerkte, dat het een egel was. Op dat oogenblik kwamen mijnheer en de jongens aanstuiven en spoedig was de egel in een zakdoek gedaan. Maar nu bleef de hond nog steeds woedend tegen dat leege gat blaffen. In 't eerst dacht ik dat er misschien nog een onder zat, maar weldra bemerkte ik dat er nog 5 jongen waren. Het waren lieve beestjes en zij hadden de oogen nog dicht. Toen wij met onze vangst thuis kwamen, mocht ik de groote egel niet houden,